

перевагу мають зобов'язання за цією Хартією». Тобто членство в ООН фактично нівелює статус постійного нейтралітету держави.

Підсумовуючи виникнення та розвиток постійного нейтралітету і враховуючи усе вищесказане, слід визнати, що постійний нейтралітет є позитивним досвідом в розвитку міжнародних відносин, про те переймання цього досвіду в сучасних умовах є безперспективним. Даний інститут зіграв на історичній арені ту роль, яка йому була призначена, і в 21 столітті ера нейтралітету добігає кінця. Постійний нейтралітет як статус держави втратив своє початкове значення і тепер трансформувався у якесь ефемерне поняття, яке фактично не тягне правових наслідків. Із падінням «залізної завіси» і закінчення «холодної війни» зникла й остання потреба в його існуванні.

Качуринер В.Л.

Международный гуманитарный университет

ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Появление многочисленных международных организаций и интеграционных образований, правовая природа которых полностью соответствует статусу «международных организаций», поднимает вопросы ответственности в международном праве.

Историческая действительность и международная практика уже сегодня представляют достаточный материал для того, чтобы начать глубокую и всестороннюю теоретическую разработку проблемы ответственности международных организаций.

В 2002 году по поручению Генеральной Ассамблеи ООН Комиссия международного права приступила к разработке темы «Ответственность международных организаций».

При определении концепции ответственности Комиссия международного права в будущем Проекте статей определила, что, будучи субъектами международного права, международные организации не могут не быть и субъектами права ответственности. Речь идет о так называемых «межправительственных» организациях, то есть таких, членами которых являются государства.

При определении сферы охвата Проекта статей об ответственности международных организаций Комиссия международного права использовала тот же подход, что и при разработке Проекта статей об ответственности государств.

Ответственность международных организаций основывается на их правосубъектности и непосредственно вытекает из нее, которая была неоднократно подтверждена многочисленными судебными решениями, научными доктринами и нормами общего международного права: International Court of

Justice reports, 1949; International Court of Justice reports, 1980; International Court of Justice reports, 1988; International Tin Council Case, 1989, 80 ILR 110; Judgment by the House of Lords in J.H. Rayner Ltd. V. Department of Trade, 81 ILC, 670 и др.

Международная организация может быть:

а) нарушителем норм международного права. и в этом качестве она несет ответственность;

б) потерпевшей стороной, и в этом качестве она призывает к ответственности, предъявляет претензии.

Международные организации несут ответственность, как за правонарушения, так и за вред, который они наносят своей правомерной деятельностью.

В соответствии с проектом будущего документа он будет применяться к международной ответственности международной организации за деяние, которое является противоправным по международному праву.

В зависимости от ситуации ответственность международной организации может проистекать из нарушения: а) внутреннего права самой организации; б) международного права; в) внутригосударственного права.

Ответственность международных организаций возникает из нарушения ими международных обязательств, вытекающих из договоров и других источников международного права.

Вопрос об ответственности международных организаций получил отражение в некоторых международных договорах. В соответствии с Договором о космосе 1967 г. международная организация несет ответственность за выполнение положений данного Договора, если она осуществляет соответствующую деятельность в космическом пространстве, включая Луну и другие небесные тела (ст. VI). Согласно ст. V и XII Конвенции о международной ответственности за ущерб, причиненный космическими объектами 1972 г., международная организация, осуществляющая или организующая запуск космического объекта, несет ответственность за любой причиненный этим объектом ущерб. Несут ответственность и участвующие в такой организации государства. Ответственность международных организаций устанавливается также в Конвенциях об ответственности за ядерный ущерб в тех случаях, когда международные организации выступают в качестве операторов ядерных установок или операторов ядерных судов (Венская Конвенция о гражданской ответственности за ядерный ущерб 1963 г., Брюссельская Конвенция об ответственности операторов ядерных судов 1962 г.).

Международные организации могут нести как политическую, так и материальную ответственность.

В случаях материальной ответственности международных организаций следует исходить из того, что их средства складываются из взносов государств-членов. В практике наметилась тенденция сочетания материальной ответственности международной организации и государств. Здесь возможны два варианта: 1) установление солидарной ответственности организации и государств-членов; 2) установление ответственности в самой организации.

Комісія міжнародного права виділила міжнародну матеріальну відповідальність в якості окремої теми, над якою ведеться робота в нашіє часи.

Вопрос о політичних формах відповідальності міжнародних організацій поки мало розроблений в доктрині.

Політична відповідальність може наступити в разі прийняття міжнародною організацією дискримінаційних рішень, ущемляючих суверенні права держави (групи держав) або затрагиваючих їх суверенітет; за порушення угоди о штаб-квартирі з державою перебування або угод о співробітництві з іншими суб'єктами міжнародного права.

В нашіє часи Комісія міжнародного права готує Проект статей об відповідальності міжнародних організацій, т.к. цей питання є дуже важливим кроком в створенні загальних норм, регулюючих відповідальність міжнародних організацій.

Клименко О.А.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРАВО НА САМОВИЗНАЧЕННЯ НАЦІЙ (НАРОДІВ) ЧИ СЕПАРАТИЗМ?

У міжнародному праві принцип територіальної цілісності держав уперше був закріплений Статутом Ліги Націй, члени якої зобов'язувалися шанувати й зберігати від зовнішнього нападу територіальну цілісність та політичну незалежність учасників цієї організації. Пізніше цей принцип було закріплено у Статуті ООН, відтак він став загальним для всіх держав принципом міжнародного права. Основним змістом принципу територіальної цілісності є такі основні положення: утримання держав від погрози силою чи її застосування проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави; утримання держав від насильницьких дій, що позбавляють народи рівноправності та самовизначення, їх права на самовизначення, свободу та незалежність. За принципом рівноправності і права народів розпоряджатися своєю долею всі народи мають право вільно визначати свій політичний статус і здійснювати економічний, соціальний і культурний розвиток, і кожна держава повинна поважати це право. Способами здійснення права народу на самовизначення є створення суверенної та незалежної держави, вільне приєднання до незалежної держави або об'єднання з нею чи встановлення будь-якого іншого політичного статусу, вільно визначеного народом.

Появу тези про «право народу на самовизначення» пов'язують з ім'ям американського президента Вудро Вільсона. Проблема тлумачення принципу «права націй на самовизначення» знову набула актуальності після Другої світової війни, і особливо з активізацією антиколоніального руху. Право на